

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय
स्कूल ऑफ परफोर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (श्रेयांक पद्धती)
एम.ए. (संगीत) (तालवाद्य) अभ्यासक्रम

प्रथम वर्ष

एम.ए. संगीत पहिले वर्ष पहिली सहामाही	एकूण श्रेयांक
सैद्धांतिक विषय	०२
तीन प्रात्यक्षिक विषय	२३

एम.ए. संगीत पहिले वर्ष पहिली सहामाही		
परीक्षा	परीक्षा विषयाचे नाव	अभ्यासक्रम
T12) सैद्धांतिक	संगीताचा प्राचीन काळ	१. वैदिक संगीत २. रामायण, महाभारत, पुराण कालीन संगीत (तालवाद्याशी संबंधित) व ताल वाद्यांचा उपयोग. जैन, बुद्ध, मौर्य, गुप्त कालीन संगीत. ३. भरत, मत्तंग (बृहत्देशी), आणि शारंगदेव यांच्या वेळचे संगीत (तालवाद्याशी संबंधित). ४. ताल निर्मिती सिद्धांत - नियम व वैशिष्ट्य. ५. विविध वाद्यांचे वर्गीकरण.
P12) प्रात्यक्षिक १	रंगमंच सादरीकरण १, दीर्घ	तालांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण: तबला : तीनताल, एकताल तालांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण: पखवाज : आदिताल, चौताल सूचना - तबला- अभ्यासक्रमातील तालांचे विस्तृत सादरीकरण अपेक्षित ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा. अ) पेशकार - कमीतकमी आठ पलटे आणि तिहाई. आ) कायदा - दोन्ही तालात प्रत्येकी तीन कायदे (विविध भाषा असलेले). कमीतकमी आठ पलटे आणि तिहाई. इ) रेला - दोन्ही तालात दोन - दोन (विविध भाषा असलेले). कमीतकमी आठ पलटे आणि तिहाई. ई) परण - दोन्ही तालात तीन. उ) गत - दोन्ही तालात दोन - दोन ऊ) चक्रदार (फर्माइशी, कमाली) - दोन्ही तालात दोन - दोन ए) तुकडा - दोन्ही तालात तीन - तीन. इत्यादी.

		<p>पखवाज- अभ्यासक्रमातील तालांचे विस्तृत सादरीकरण अपेक्षित ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा.</p> <p>अ) प्रस्तार - दोन्ही तालात, कमीतकमी आठ पलटे आणि तिहाई.</p> <p>आ) परण - दोन्ही तालात चार - चार.</p> <p>इ) विविध मात्रा - दोन्ही तालात चार ते पाच.</p> <p>ई) रेला - दोन्ही तालात दोन - दोन रेला(विविध भाषा असलेले). कमीतकमी आठ पलटे आणि तिहाई.</p> <p>उ) चक्रदार (फर्माइशी, कमाली) - दोन्ही तालात दोन - दोन</p>
S12) प्रात्यक्षिक २	रंगमंच सादरीकरण २ , लघु	<p>सुगम संगीतात वापरले जाणारे ताल : तबला : दादरा, केरवा (मध्यलय) सुगम संगीतात वापरले जाणारे ताल : पखवाज : धुमाळी, केरवा(मध्यलय) सूचना - तबला / पखवाज प्रात्यक्षिक २ मध्ये दिलेले सुगम संगीतासाठी वापरले जाणारे तालांचे सादरीकरण अपेक्षित ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा.</p> <p>अ) तालांच्या ठेक्यांचे प्रकार. आ) लग्गी - लडी यांचे सादरीकरण. कमीतकमी चार प्रकार आणि तिहाई.</p>
V12) प्रात्यक्षिक ३	मौखिक	<p>प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ वर आधारित तोंडी परीक्षा. सूचना - तबला / पखवाज अ) प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर आधारित प्रश्न ज्यामध्ये अभ्यासक्रमातील इतर ताल वादन. त्यांची संपूर्ण माहिती उदा- एकूण मात्रा, टाळी, खाली, खंड, तालाचा उपयोग, समान मात्रा असलेल्या तालांची वरील प्रमाणे माहिती. आ) प्रात्यक्षिक १ आणि २ मधील तालात वाजविलेल्या सर्व रचनांची शास्त्रीय माहिती. इ) आपल्या वाद्या विषयी सविस्तर माहिती. उदा - वाद्याचा इतिहास, विविध भागांची माहिती इत्यादी.</p>

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय
स्कूल ऑफ परफोर्मिंग आर्ट्स, पुणे
पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (श्रेयांक पद्धती)
एम.ए. (संगीत) (तालवाद्य) अभ्यासक्रम

एम.ए. संगीत पहिले वर्ष दुसरी सहामाही	एकूण श्रेयांक
सैद्धांतिक विषय	०२
तीन प्रात्यक्षिक विषय	२३

एम.ए. संगीत पहिले वर्ष दुसरी सहामाही		
परीक्षा	परीक्षा विषयाचे नाव	अभ्यासक्रम
T22) सैद्धांतिक	तालांचा शास्त्रीय अभ्यास	<ol style="list-style-type: none"> 1. सादरीकरणातील तालांचा शास्त्रीय अभ्यास. वेगवेगळ्या तालांमध्ये बंदिशी लिहिणे. 2. गत, कायदा, रेला, परण इत्यादी लिहिणे 3. छंद, लयकारी, फर्द इत्यादी घटक दर्शवणाऱ्या विविध तुकड्यांचे लिखाण (लिपीबद्ध करणे). 4. समप्रकृतिक तालांचा तुलनात्मक अभ्यास. 5. वाद्य वादन पद्धती.
P22) प्रात्यक्षिक १	रंगमंच सादरीकरण १ , दीर्घ	<p>तालांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण : तबला : रूपक, झपताल तालांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण : पखवाज : सुलताल, तेवरा.</p> <p>सूचना - तबला - अभ्यासक्रमातील तालांचे विस्तृत सादरीकरण अपेक्षित ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा.</p> <p>अ) पेशकार - कमीतकमी आठ पलटे आणि तिहाई. आ) कायदा - दोन्ही तालात तीन कायदे (विविध भाषा असलेले). कमीतकमी आठ पलटे आणि तिहाई. इ) रेला - दोन्ही तालात दोन - दोन रेला (विविध भाषा असलेले). कमीतकमी आठ पलटे आणि तिहाई. ई) परण - दोन्ही तालात चार - चार. उ) गत - दोन्ही तालात तीन - तीन ऊ) चक्रदार (फर्माइशी, कमाली) - दोन्ही तालात दोन - दोन. ए) तुकडा - दोन्ही तालात चार - चार. (छंद, लयकारी, फर्द इत्यादी घटक दर्शवणारे तुकडे)</p>

		<p>पखवाज - अभ्यासक्रमातील तालांचे विस्तृत सादरीकरण अपेक्षित ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा.</p> <p>अ) प्रस्तार - दोन्ही तालात, कमीतकमी आठ पलटे आणि तिहाई.</p> <p>आ) परण - दोन्ही तालात चार - चार.</p> <p>इ) विविध मात्रा - दोन्ही तालात चार ते पाच.</p> <p>ई) रेला - दोन्ही तालात दोन - दोन रेला (विविध भाषा असलेले). कमीतकमी आठ पलटे आणि तिहाई.</p> <p>उ) चक्रदार (फर्माइशी, कमाली) - दोन्ही तालात दोन - दोन</p> <p>ऊ) तुकडा - दोन्ही तालात चार - चार. (छंद, लयकारी, फर्द इत्यादी घटक दर्शवणारे तुकडे)</p>
S22) प्रात्यक्षिक २	रंगमंच सादरीकरण २ , लघु	<p>सुगम संगीतात वापरले जाणारे ताल : तबला : धुमाळी, भजनी ठेका, खेमटा, चाचर. सुगम संगीतात वापरले जाणारे ताल : पखवाज : धुमाळी, भजनी ठेका सूचना - तबला / पखवाज प्रात्यक्षिक २ मध्ये दिलेले सुगम संगीतासाठी वापरले जाणारे तालांचे सादरीकरण अपेक्षित, ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा.</p> <p>अ) तालांच्या ठेक्यांचे प्रकार. आ) लग्गी - लडी यांचे सादरीकरण. कमीतकमी चार प्रकार आणि तिहाई.</p>
V22) प्रात्यक्षिक ३	मौखिक	<p>प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ वर आधारित तोंडी परीक्षा. सूचना - तबला / पखवाज अ) प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर आधारित प्रश्न ज्यामध्ये अभ्यासक्रमातील इतर ताल वादन. त्यांची संपूर्ण माहिती उदा- एकूण मात्रा, टाळी, खाली, खंड, तालाचा उपयोग, समान मात्रा असलेल्या तालांची वरील प्रमाणे माहिती आणि तुलना. आ) प्रात्यक्षिक १ आणि २ मधील तालात वाजविलेल्या सर्व रचनांची शास्त्रीय माहिती. इ) आपल्या वाद्या विषयी सविस्तर माहिती. उदा - वाद्याचा इतिहास, विविध भागांची माहिती इत्यादी. ई) छंद , फर्द, लयकारी याची माहिती.</p>

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय
स्कूल ऑफ परफोर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (श्रेयांक पद्धती)
एम.ए. (संगीत) (तालवाद्य) अभ्यासक्रम

एम.ए. संगीत दुसरे वर्ष तिसरी सहामाही	एकूण श्रेयांक
सैद्धांतिक विषय	०२
तीन प्रात्यक्षिक विषय	२३

एम.ए. संगीत दुसरे वर्ष तिसरी सहामाही		
परीक्षा	परीक्षा विषयाचे नाव	अभ्यासक्रम
T32) सैद्धांतिक	संगीताचा इतिहास आधुनिक काळ आणी संगीताचे सौंदर्यशास्त्र	<ol style="list-style-type: none"> १. १९ वे शतक ते २१ वे शतक या कालखंडातील संगीताचा प्रवास. २. विविध ताल वाद्यांचा उगम ३. धृपद शैलीत वापरल्या जाणारे विविध ताल ४. ख्याल शैलीत वापरल्या जाणारे विविध ताल. ५. स्वरवाद्य संगीतात वापरले जाणारे विविध ताल. ६. नृत्यासाठी वापरले जाणारे विविध ताल. ७. भारतातील इतर संगीत प्रकारांमधील तालवाद्यांचा वापर. (लोकसंगीत, लोकनृत्य, रंगभूमी, गझल, भावगीत, चित्रपट संगीत) ८. संगीताचे सौंदर्यशास्त्र: तालवाद्य स्वर-रस, लय-रस, आणि छंद - ताल रस. ९. पाश्चिमात्य सौंदर्यशास्त्रातील प्रमुख विचारवंत (सोक्रीटीस, प्लेटो, एरीस्टोटल). १०. अध्यात्मिक आणि तात्विक हिंदू विचार सरणी. ११. संगीत आणि इतर कलांचा आंतर शाखीय संबंध.
P32) प्रात्यक्षिक १	रंगमंच सादरीकरण १, दीर्घ	<p>तालांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण :</p> <p>तबला : मत्तताल, पंचमसवारी</p> <p>तालांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण :</p> <p>पखवाज : मत्तताल, गजझंपा</p> <p>सूचना - तबला-</p> <p>अभ्यासक्रमातील तालांचे विस्तृत सादरीकरण अपेक्षित ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा.</p> <p>अ. पेशकार - दोन्ही तालात एक - एक वेगवेगळ्या भाषेचा पेशकार, कमीतकमी दहा पलटे आणि तिहाईसह.</p> <p>आ. कायदा - दोन्ही तालात तीन कायदे (विविध भाषा असलेले). कमीतकमी दहा पलटे आणि तिहाई.</p> <p>इ. रेला - दोन्ही तालात दोन - दोन रेला (विविध भाषा असलेले). कमीतकमी दहा पलटे आणि तिहाईसह.</p>

		<p>ई. परण - दोन्ही तालात चार - चार. उ. गत - दोन्ही तालात तीन - तीन ऊ. चक्रदार (फर्माइशी, कमाली) - दोन्ही तालात दोन - दोन. ए. तुकडा - दोन्ही तालात चार - चार.</p> <p>पखवाज- अभ्यासक्रमातील तालांचे विस्तृत सादरीकरण अपेक्षित ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा.</p> <p>अ) प्रस्तार - दोन्ही तालात, कमीतकमी दहा पलटे आणि तिहाई. आ) परण - दोन्ही तालात चार - चार. इ) विविध मात्रा - दोन्ही तालात चार ते पाच. ई) रेला - दोन्ही तालात दोन - दोन रेला(विविध भाषा असलेले). कमीतकमी दहा पलटे आणि तिहाईसह. उ) चक्रदार (फर्माइशी, कमाली) - दोन्ही तालात दोन - दोन ऊ) तुकडा - दोन्ही तालात चार - चार.</p>
S32) प्रात्यक्षिक २	रंगमंच सादरीकरण २, लघु	<p>सुगम संगीतात वापरले जाणारे ताल : तबला : केरवा, दादरा, तेवरा, रूपक सुगम संगीतात वापरले जाणारे ताल : पखवाज : केरवा, तेवरा सूचना - तबला / पखवाज प्रात्यक्षिक २ मध्ये दिलेले सुगम संगीतासाठी उपयुक्त तालांचे सादरीकरण अपेक्षित, ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा. अ) तालांच्या ठेक्यांचे प्रकार. आ) लग्गी - लडी यांचे सादरीकरण. कमीतकमी पाच प्रकार आणि तिहाई.</p>
V32) प्रात्यक्षिक ३	मौखिक	<p>प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ वर आधारित तोंडी परीक्षा. सूचना - तबला / पखवाज अ) प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर आधारित प्रश्न ज्यामध्ये अभ्यासक्रमातील इतर ताल वादन. त्यांची संपूर्ण माहिती उदा- एकूण मात्रा, टाळी, खाली, खंड, तालाचा उपयोग, समान मात्रा असलेल्या तालांची वरील प्रमाणे माहिती आणि तुलना. आ) प्रात्यक्षिक १ आणि २ मधील तालात वाजविलेल्या सर्व रचनांची शास्त्रीय माहिती. इ) आपल्या वाद्या विषयी सविस्तर माहिती. उदा - वाद्याचा इतिहास, विविध भागांची माहिती इत्यादी. ई) धृपद / ख्याल शैली तसेच उप - शास्त्रीय संगीतासाठी वापरल्या जाणाऱ्या तालांची माहिती, आणि साथीमधील फरक. उ) शास्त्रीय व उप शास्त्रीय संगीताची साथ करण्याची योग्यता.</p>

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय
स्कूल ऑफ परफोर्मिंग आर्ट्स, पुणे
पदव्युत्तर अभ्यासक्रम (श्रेयांक पद्धती)
एम.ए. (संगीत) (तालवाद्य) अभ्यासक्रम

एम.ए. संगीत दुसरे वर्ष चौथी सहामाही	एकूण श्रेयांक
सैद्धांतिक विषय	०२
तीन प्रात्यक्षिक विषय	२३

एम.ए. संगीत दुसरे वर्ष चौथी सहामाही		
परीक्षा	परीक्षा विषयाचे नाव	अभ्यासक्रम
T42) Theory	संगीत विषयक लिखाण संगीत शिक्षण पद्धती	<ol style="list-style-type: none"> 1. टीका 2. वर्तमान पत्रातील लिखाण 3. चरित्र 4. संगीत संबंधीत विषयांवरील शास्त्रिय लिखाण. 5. निबंध लेखन 6. गुरुशिष्य परंपरा - अर्थ, संकल्पना, मूलभूत तत्वे, स्वरूप आणि महत्व, संगीत शिक्षक आणि शिष्य यांचे गुणधर्म (गुण), संगीत शिकवण्याचे मूलभूत तत्व बदल आणि उपयोग, उद्दिष्टे लक्षात घेऊन संगीत शिकवण्याच्या विविध पद्धती उदा - शाळा, छंद शिकवणी, विश्वविद्यालय, त्याचे हेतू आणि उद्दिष्टे, संगीताचा व्यक्तिमत्व विकासासाठीचा उपयोग, संगीत व्यवसायाची नितीमत्ता.
P42) Practical 1	रंगमंच सादरीकरण १ , दीर्घ	<p>तालांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण : तबला : तीनताल, एकताल, झपताल, रूपक, आडाचौताल तालांचा सविस्तर अभ्यास व सादरीकरण : पखवाज: सुलताल, आडाचौताल, धमार, गजझंपा सूचना - तबला - अभ्यासक्रमातील तालांचे विस्तृत सादरीकरण अपेक्षित ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा.</p> <p>अ) पेशकार - दोन्ही तालात एक - एक वेगवेगळ्या भाषेचा पेशकार, कमीतकमी दहा पलटे आणि तिहाई. आ) कायदा - दोन्ही तालात तीन - तीन कायदे (विविध जातींचे). कमीतकमी दहा पलटे आणि तिहाई. इ) रेला - दोन्ही तालात दोन - दोन रेला (विविध भाषा असलेले). कमीतकमी दहा पलटे आणि तिहाई. ई) परण - दोन्ही तालात चार - चार. उ) गत - दोन्ही तालात तीन - तीन</p>

		<p>ऊ) चक्रदार (फर्माइशी, कमाली) - दोन्ही तालात दोन - दोन. ए) तुकडा - दोन्ही तालात चार - चार.</p> <p>पखवाज- अभ्यासक्रमातील तालांचे विस्तृत सादरीकरण अपेक्षित ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा.</p> <p>अ) प्रस्तार - दोन्ही तालात, कमीतकमी दहा पलटे आणि तिहाई. आ) परण - दोन्ही तालात चार - चार. इ) विविध मात्रा - दोन्ही तालात चार ते पाच. ई) रेला - दोन्ही तालात दोन - दोन रेला (विविध भाषा असलेले). कमीतकमी दहा पलटे आणि तिहाई. उ) चक्रदार (फर्माइशी, कमाली) - दोन्ही तालात दोन - दोन ऊ) तुकडा - दोन्ही तालात चार - चार.</p>
S42) Practical 2	रंगमंच सादरीकरण २ , लघु	<p>कथक नृत्यामध्ये वापरले जाणारे ताल : तीनताल, झपताल, मत्तताल, पंचमसवारी, रुद्रताल</p> <p>सूचना - तबला / पखवाज प्रात्यक्षिक २ मध्ये दिलेले कथक नृत्यासाठी वापरले जाणारे तालांचे सादरीकरण अपेक्षित, ज्यामध्ये खालील घटकांचा अंतर्भाव असावा.</p> <p>अ) कथकच्या विविध बंदिशींचे आपल्या वाद्यावर सादरीकरण. आ) साथ संगतीची पद्धती.</p>
V42) Practical 3	मौखिक	<p>प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ वर आधारित तोंडी परीक्षा.</p> <p>सूचना - तबला / पखवाज</p> <p>अ) प्रात्यक्षिक १ आणि प्रात्यक्षिक २ मधील सर्व अभ्यासक्रमावर आधारित प्रश्न ज्यामध्ये अभ्यासक्रमातील इतर ताल वादन. त्यांची संपूर्ण माहिती उदा. एकूण मात्रा, टाळी, खाली, खंड, तालाचा उपयोग, समान मात्रा असलेल्या तालांची वरील प्रमाणे माहिती आणि तुलना.</p> <p>आ) प्रात्यक्षिक १ आणि २ मधील तालात वाजविलेल्या सर्व रचनांची शास्त्रीय माहिती.</p> <p>इ) कथक नृत्याविषयी माहिती, त्यातील घराण्यांच्या बंदिशींची माहिती, आणि आपल्या वाद्यावर वाजविण्याची तयारी.</p>